

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.57>

УДК 338.48: 004.9

T. V. Marusei,

*к. е. н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
природничо-економічний факультет,*

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1018-702X>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

T. Marusei,

*PhD in Economic, Associate Professor of the Department of Tourism and Hotel-
Restaurant Business Chair, Natural-Economical Department,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University*

DIGITIZATION AS A TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF THE TOURISM INDUSTRY

Наукова стаття присвячена дослідженню цифровізації як інструменту розвитку туристичної індустрії. Визначено, що туристична індустрія, для якої процеси цифровізації стали особливо актуальними, отримала можливість розширити цільову аудиторію, покращити якість обслуговування, а відтак і

розвиватися прискореними темпами, використовуючи усе більшу кількість якісних цифрових платформ, які прагнуть цифровізувати діяльність туристичних підприємств завдяки принесенню в галузь оригінальних ідей. Розглянуто проекти цифрової трансформації у сфері туризму Міністерства культури та інформаційної політики України – e-Спадщина та e-Туризм. Визначено, що основними цифровими технологіями в індустрії туризму є: великі дані (Big Data), віртуальна і доповнена реальність (VR/AR), Інтернет речей (IoT), штучний інтелект (AI), блокчейн, мобільні додатки. Досліджено питання впровадження блокчейну, яке є досить актуальним, так як технологія розподілених реєстрів здатна кардинально трансформувати туристичну галузь.

The scientific article is devoted to the study of digitalization as a tool for the development of the tourism industry. It was determined that the tourism industry, for which digitization processes have become particularly relevant, has been given the opportunity to expand the target audience, improve the quality of service, and therefore develop at an accelerated pace, using an increasing number of high-quality digital platforms that seek to digitize the activities of tourist enterprises thanks to the introduction of original ideas. The projects of digital transformation in the field of tourism of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine - e-Heritage and e-Tourism - are characterized. Tools for the use of VR reality not only in the tourism sphere, but also for the dissemination of information and the real consequences of the war currently taking place in Ukraine are considered. Tools for the use of VR reality not only in the tourism sphere, but also for the dissemination of information and the real consequences of the war currently taking place in Ukraine are considered. It was determined that the main digital technologies in the tourism industry are: big data (Big Data) – analysis of a large volume of data generated from various sources (websites, social networks, etc.); virtual and augmented reality (VR/AR) - providing tourists with an exciting and interesting interactive experience, the opportunity to

immerse themselves in a virtual environment; The Internet of Things (IoT) is the creation of an interconnected network of devices and sensors that collect and exchange data in real time; artificial intelligence (AI) – creation of chatbots, virtual assistants and other computer systems to implement travel planning, improve travel operations and improve the level of customer service; blockchain - ensuring the security of travel payment operations, reducing fraud risks, supporting sustainable tourism; mobile applications - quick search for information, access to maps of the area, booking accommodation, obtaining other tourist services. The issue of the implementation of the blockchain, which is quite relevant, has been studied, since the technology of distributed registers is capable of radically transforming the tourism industry.

Ключові слова: *туризм, туристична індустрія, цифровізація, діджиталізація, цифрові технології, блокчейн, штучний інтелект.*

Key words: *tourism, tourism industry, digitization, digital technologies, blockchain, artificial intelligence.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні туристична індустрія переживає новий етап цифрової трансформації. Новітні технології, які зараз масово розповсюджуються, дають змогу туристам напряму отримувати туристичні послуги від виробників, що не тільки надає споживачу можливість користуватись більш якісним та недорогим продуктом, але й підвищує відповідальність виробника. В Україні цифровізація туристичної галузі є особливо актуальною через виклики сучасності, зокрема війну, яка змінила звичний ритм життя та доступ до багатьох культурних об'єктів. Вже сьогодні туризм та його стандарти значно відрізняються від того, що було на туристському ринку ще десять років тому. Нові цифрові технології сприяють

збільшенню комфортності та поінформованості туристів. Туристський попит вже давно залежить не тільки від туристичного агентства, а й від інфраструктури, доступності інформації, від роботи систем бронювання, від інновацій в галузі туризму. У цьому зв'язку, значну роль повинно відігравати використання цифрових технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження гастрономічної спадщини України та зокрема Поділля є предметом дослідження вчених, серед яких такі науковці: Церкелевич В., Діль А., Блаута А., Плюта О., Постова В.В., Діль М. Питаннями розвитку гастрономічного туризму як зарубіжного, так і вітчизняного займаються Басюк Д., Костиря І., Білецька О. Однак, наявні проблеми актуалізують проведення досліджень і теоретичних напрацювань з метою визначення напрямів подальшого збереження гастрономічної спадщини України та Поділля зокрема.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). З огляду на зазначені вище факти, метою статті є дослідження цифровізації як інструменту розвитку туристичної індустрії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туристична індустрія, для якої процеси цифровізації стали особливо актуальними, отримала можливість розширити цільову аудиторію, покращити якість обслуговування, а відтак і розвиватися прискореними темпами, використовуючи усе більшу кількість якісних цифрових платформ, які прагнуть цифровізувати діяльність туристичних підприємств впровадженню інновацій. За останні роки Україна достатньо швидкими темпами просувається в напрямі цифровізації, маючи на меті розвиток туристичної індустрії та підвищити свої позиції на міжнародному ринку туристичних послуг. Варто зауважити той факт, що у концепції Уряду щодо ініціатив з цифровізації в країні зазначено, що «цифровізація – це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що

фактично уможливило інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [1].

На сьогодні не сформовано визначення «цифровий туризм». Це пояснюється тим, що цифровізація як соціальне явище отримала поширення ще у 1960-1970 роки ХХ ст., а з розвитком економічних відносин, що будувались на використанні цифрових інформаційно-комунікативних технологій, закріпився у науковій сфері термін «цифрова економіка» у 1995 році. Сьогодні для цифровізації не сформовано достатнього правового поля, проте науковці, і практики чітко розуміють, що економічне зростання країни неможливе без застосування цифровізації, оскільки вона охоплює всі галузі національної економіки, у тому числі і туристичну, створюючи нові можливості для бізнесу та соціально-економічного розвитку.

На сьогодні цифрова економіка в Україні є пріоритетним напрямом державного розвитку. У 2016 р. Уряд ухвалив Концепцію розвитку електронних послуг в Україні, а 27 вересня 2019 р. відбулася презентація Міністерства цифрової трансформації України, що є ваговою заявкою до переходу нашої країни в еру цифрової економіки.

Цифровізація, або діджиталізація є основою для розвитку сучасного бізнесу. За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) кількість міжнародних туристів досягне 1,8 мільярдів осіб до 2030 р. або раніше. Оскільки цей сектор зросте скоріше за міжнародну економіку і міжнародну торгівлю, важливого значення набуває виокремлення його сталого розвитку та інтеграція з моделями розвитку виробництва та споживання міжнародних товарів і послуг [9].

Використовуючи такі ключові документи, як Національна концепція розвитку цифрових компетентностей до 2025 року[2], Україна 2030 – країна з розвиненою цифровою економікою та Стратегія розвитку туризму та курортів до 2026 року, розглядаються правові рамки, стратегічне бачення та напрями

політики, які формують цифрову трансформацію туристичної галузі в Україні[3].

Стратегія розвитку туризму та курортів до 2026 року є документом, що безпосередньо впливає на цифрову трансформацію сфери туризму. Ця стратегія визнає інтегрований підхід до формування і реалізації державної політики у галузі туризму і поєднання складових: галузевої (міжгалузева координація та системний розвиток складових сфери туризму та курортів), територіальної (міжрегіональна кооперація, досягнення рівномірного та збалансованого розвитку туристичних регіонів, територій, зон), секторальної (створення системи стратегічного планування розвитку видів туризму на основі їх чіткої класифікації та визначення пріоритетних на державному та регіональному рівні)[3].

Цифрові рішення розглядаються як фактор, який істотно впливає на трансформацію туристичної галузі в даний час, і в майбутньому, як прогнозують експерти, його вплив лише посилиться. Цифрові сервіси називають одними із найперспективніших інструментів сталого розвитку туристичного сектора та комплексного просування туристичних продуктів. Прогнозується, що цифрові рішення супроводжуватимуть туристів на всіх етапах – від планування відпочинку до обміну враженнями після його завершення. Міністерство культури та інформаційної політики України представило проєкти цифрової трансформації у сфері культури та туризму на найближчі три роки, до кінця 2023 року було заплановано 4 масштабних цифрових проєкти – е-Спадщина, е-Мистецтво, е-Туризм та е-Книга, які дозволять створити умови для осучаснення та прозорості ведення процесів у сферах охорони культурної спадщини, мистецтва, туризму та курортів, бібліотек та видавничої справи. Масштабні цифрові проєкти в туристичній галузі: е-Спадщина та е-Туризм:

1. Цифрова трансформація охорони культурної спадщини (e-Спадщина):

а) цифрова інфраструктура музеїв на базі Microsoft 365 (проект забезпечить цифровізацію інфраструктури музеїв, що стане основою для осучаснення та прозорості ведення процесів);

б) реєстр культурної спадщини (онлайн-реєстр, що містить інформацію про об'єкти культурної спадщини (будівлі, пам'ятники, охоронні зони). До інформації належить відомість про розташування об'єктів, їх поточний стан та деталі про те, яким може бути об'єкт. Ця інформація необхідна для коректного планування видатків, відновлення об'єктів у первинному вигляді та надання дозволів);

в) реєстр нематеріальної спадщини (онлайн-сервіс, що містить у собі всі елементи національного переліку нематеріальної культурної спадщини у вигляді списку та облікових карток, посилання на інші сайти, що зберігають культурну спадщину);

г) музейний фонд України (ресурс, що акумулює інформацію про цінності, що зберігаються у музеях та бібліотеках, інтегрується з базою прикордонної служби та базами Інтерполу для протидії незаконного вивезення культурних цінностей та повернення їх до України.

2. Цифрова трансформація туризму та курортів (e-Туризм):

а) реєстр суб'єктів туристичної діяльності України (єдиний реєстр, який акумулює інформацію та статистику про всі суб'єкти туристичної діяльності, реалізує можливість формування запитів на отримання категорії готелем чи ліцензії туроператора Держтуризму; реалізує автоматичну перевірку інформації, необхідної для надання ліцензії в страховій і банку);

б) туристичний портал (інформаційний ресурс з систематизацією даних про туристичну привабливість України: містить інформацію для потенційного туриста, як внутрішнього так і іноземного; спрощуватиме процес планування мандрівки та висвітлення івентів у містах подорожі).

Досить позитивним наслідком пандемії та викликаних нею карантинних обмежень став стрімкий розвиток внутрішнього туризму. Під час карантину українці стали більше подорожувати Батьківщиною, стартували проекти «Мандруй Україною», «Туристичні магніти України». Проект «Мандруй Україною» було створено в тісній кооперації держави, бізнесу, креативних індустрій та туризму. Його мета – популяризувати серед співвітчизників внутрішній туризм. Для цього в ДАРТ закликали всіх охочих ділитися своїми улюбленими місцями в соцмережах, ставити хештег #МандруйУкраїною та вказувати геолокацію. А Discover Ukraine спільно з Державним агентством розвитку туризму України, FreeGen Group і Join UP створили карту України з найяскравішими туристичними маршрутами. Скориставшись її QR-кодом, можна потрапити на сторінку Discover, яка розповість про всі деталі маршрутів. Мобільний додаток FreeGen Games – додаток доповненої реальності, який здатен перетворити будь-яку прогулянку парком або навіть сусіднім двором на захоплюючу пригоду. Засновниця Discover.ua з свого досвіду відзначає з досвіду, що обов’язковими інструментами для туристичної цифровізації є:

- портал міста або регіону;
- маркетплейс туристичних активностей;
- сторінки в Instagram та Facebook;
- Telegram-канал;
- сторінки Google My Business та Google Maps;
- маршрути на Discover.ua;
- квест-маршрути на FreeGen Games;
- туристичні сторінки регіону й міста на Discover.ua;
- QR-коди на туристичних локаціях;
- бази гідів із їхніми контактами;
- 3D-тури областю;
- аудіогіди;

- фото і відео;
- зйомки з дрона.

Діджиталізація туристичних маршрутів – це процес впровадження технологій інформаційно-комунікаційної сфери для поліпшення та розвитку туристичного напрямку в країні. Проєкт «Discover Ukraine» («Відкрий Україну») орієнтований на створення інтерактивних мобільних додатків та веб-платформи для просування та розширення туристичного потенціалу нашої держави.

В умовах кризи цифрові рішення не лише забезпечують збереження культурної спадщини, але й відкривають нові можливості для туристичної галузі. Оцифрування пам'яток дозволяє робити їх доступними для широкої аудиторії, незалежно від фізичної близькості, і сприяє підтримці інтересу до української культури на глобальному рівні[9].

Цифровізація туризму та культури на даному етапі для України є досить важливими по таких причинах:

1) розвиває віртуальний туризм та спрощує процес мандрів. В умовах сучасних викликів, зокрема війни, фізичний туризм в Україні суттєво обмежений. Однак, розвиток віртуального туризму надає нові можливості для мандрівок, що дозволяє людям безпечно і комфортно досліджувати культурні пам'ятки. Надає можливість забронювати доступ до віртуальних екскурсій та культурних подій з будь-якої точки світу. Це забезпечує не лише зручність, але й дозволяє зберігати інтерес до української історії й культури, навіть коли фізичний доступ до пам'яток обмежений. Наявні цифрові продукти, до прикладу, додаток #freegenGO надає користувачам зручні інструменти для перегляду історичних об'єктів і участі в екскурсіях. Аудіогіди, відеоекскурсії та додаткові матеріали роблять дослідження культурних пам'яток більш захоплюючим та інформативним, переносячи користувачів у серце української культурної спадщини без необхідності фізичної присутності;

- 2) підтримує культурну спадщину під час руйнувань. Війна призвела до руйнування багатьох об'єктів культурної спадщини, проте завдяки цифровізації віртуальні моделі та 3D-сканування допомагають зберегти ці пам'ятки для майбутніх поколінь та для їхнього відновлення в майбутньому;
- 3) посилює конкурентоспроможність туристичної дестинації. Сучасні технології дозволяють українській туристичній дестинації конкурувати на світовому ринку та бути у глобальному інформаційному просторі. У часи, коли фізичні подорожі можуть бути обмежені, технології забезпечують нові можливості для просування української культури та туристичних об'єктів на глобальному рівні;
- 4) підвищує якість туристичних послуг: через персоналізовані рекомендації, інтерактивні екскурсії, онлайн-підтримку тощо;
- 5) зберігає культурну спадщину за допомогою використання цифрових інструментів. Цифрові технології відіграють ключову роль у збереженні культурної спадщини України. Завдяки віртуальним турам і 3D-моделям, історичні пам'ятки та культурні об'єкти стають доступними не тільки для відвідувачів на місці, але й для всього світу. Оцифрування дозволяє зберегти точні копії архітектурних шедеврів, музеїв, галерей та інших важливих об'єктів, захищаючи їх від пошкоджень, руйнувань або втрат;
- б) впливає на покращення ефективності туристичного бізнесу. Інтеграція цифрових технологій у туристичний бізнес значно підвищує його ефективність. Автоматизація процесів, таких як бронювання квитків, реєстрація гостей або проведення екскурсій, дозволяє значно скоротити витрати та зменшити час на виконання рутинних завдань. Це дозволяє туристичним операторам і підприємцям сконцентруватися на наданні високоякісних послуг і створенні нових пропозицій для клієнтів[6].

Сучасне цифрове століття є початком нової ери під назвою «Індустрія 4.0», яка включає прагнення зробити промисловість більш ефективною за рахунок

використання можливостей комп'ютерного світу. Технології нового покоління, привнесені процесом «Індустрія 4.0», надали перетворюючу дію на багато галузей у всьому світі. Досвід розвинених країн, які досягли позитивних результатів у цифровізації галузі туризму показує, що для реалізації туристичного потенціалу країни необхідно сформувати узагальнену цифрову платформу галузі. Найчастіше її створення базується на основі концепції «Індустрія 4.0», що використовується в промисловості. «Туризм 4.0» містить у собі всі ті самі основні принципи, що й концепція «Індустрія 4.0», а саме: максимальна питома вага наукових розробок, прагнення до максимальної автоматизації всіх ланок галузі, необхідність створення автономної системи з використанням Інтернету речей для управління всіма підсистемами та ланками. «Туризм 4.0» – це, нова ера в розвитку туризму, яка заснована на використанні передових технологій та цифрових рішень для покращення досвіду мандрівників. Версія 4.0 позначає еволюцію туристичної індустрії, яка стала більш сучасною, інтегрованою та стійкою. Практична значимість полягає в тому, що одним із основних аспектів «Туризм 4.0» є використання штучного інтелекту та великих даних для надання персоналізованих послуг мандрівникам. За допомогою алгоритмів машинного навчання та аналізу великих даних, компанії можуть запропонувати індивідуальні рекомендації щодо місця для відвідування, готелях, ресторанах та інших пам'ятках, ґрунтуючись на перевагах та інтересах кожного мандрівника.

Іншим важливим аспектом «Туризм 4.0» є використання віртуальної та доповненої реальності для створення унікального та захоплюючого досвіду подорожі. За допомогою VR-технологій туристи можуть подорожувати в електронному вигляді та відвідувати місця, до яких вони не можуть мати доступу в реальному житті. Від відвідування старовинних руїн до дайвінгу в коралових рифах, віртуальна реальність дозволяє мандрівникам випробувати всю красу та різноманітність світу без фізичної присутності.

З використанням VR реальності можлива робота не тільки туристичній сфері, а й розповсюдження інформації та реальних наслідків війни, яка на разі відбувається в Україні. Українці створили 3D-тури зруйнованими Бучею, Бородянкою, Ірпенем та іншими містами Київщини[64].

Українська команда розробників «FreeGen» раніше вже створювали інтерактивні екскурсії з доповненою реальністю у Києві. В рамках проекту «Доторкнись до України» розробники дають можливість побачити своїми очима історичні цінності нашої держави, а також дізнатися більше за допомогою цікавих опитувань та внутрішньої інформації. Віртуальна екскурсія «Доторкнись до України» дозволяє зблизька побачити оцифровані 3D об'єкти інтерактивної скульптури «Батьківщина мати» та найбільшого літака «Мрія», який під час вторгнення в Україну знищили російські окупанти. А також віртуальні 3D-тури локацій та будівель Києва, які були зруйновані внаслідок російської агресії, що розміщені на культурно-туристичному хабі столиці. «Touch Ukraine» – це проект, який дає змогу доторкнутися до української історії та культури[15].

На українській платформі для гейміфікації реальності «FreeGen» створили музей історичних пам'яток України, які можна вивчати за допомогою технології доповненої реальності.

Український проект *360war.in.ua* створив панорамні фото із звільнених міст Київщини – Бучі, Ірпеня, Гостомеля, Бородянки, Макарова і Горенки. З перших днів війни ці міста київської агломерації зазнали масованих авіа ударів і звірств окупації. Кадри зі страченими в Бучі, розстріляними цивільними в евакуаційних машинах з Ірпеня, найбільш зруйнованим містом Київщини Бородянкою облетіли весь світ. Проект дозволяє всім охочим побачити в 3D масштабі, як виглядають де окуповані міста, що мужньо захистили Київ ціною зруйнованих домівок і втрачених життів. На сервісі представлені кадри руїн літака «Мрія» – найбільшого і найпотужнішого вантажного судна, яке було знищено внаслідок авіа нальоту російської авіації на Гостомель. Побачити можна також ангар і навколишній

аеродром, куди здійснювались спроби висадки російського десанту в перші дні війни. В розробці також кадри з Чернігова – північної культурної столиці України. Місто щоденно зазнавало артилерійського вогню по житлових кварталах, його руйнування часто прирівнюють до Маріуполя. Окрім якісних панорамних кадрів надається короткий опис до кожного міста про трагічні події, що відбулись на початку війни[9].

Сучасна концепція цифровізації туризму ґрунтується на постійному та безперервному використанні цифрових технологій для створення додаткової значущості туристичного досвіду для користувачів. Впровадження цифрових технологій в повоєнному відновленні сфери туризму має не тільки спростити та прискорити деякі туристичні процеси та процедури, але й підвищити конкурентоспроможність індустрії, забезпечити сталий її розвиток та інтеграцію до післявоєнного життя суспільства та економіки. Основні цифрові технології в індустрії туризму представлено на рис. 1.

В туризмі питання вивчення та впровадження блокчейну є досить актуальним, так як технологія розподілених реєстрів здатна кардинально трансформувати туристичну галузь, яка вже давно потребує впровадження новітніх технологій. З використанням технології блокчейну туристам відкриється шлях до абсолютно нового підходу створення та поширення туристичного продукту. Туристична індустрія зможе усунути посередників, які значно підвищують ціни послуг. Представники готельно-ресторанного бізнесу, транспортних перевезень та інших видів діяльності задіяних у туризмі будуть в змозі миттєво обслуговувати клієнтів не стикаючись зі збоями платіжних або інформаційних систем. Стрімкій цифровій трансформації заважають багато невирішених питань, адже часткове впровадження або повне переведення туристичного бізнесу на блокчейн потребує в першу чергу знаходження відповідей на багато питань та вирішення проблем, які можуть стати бар'єром до використання інноваційної технології:

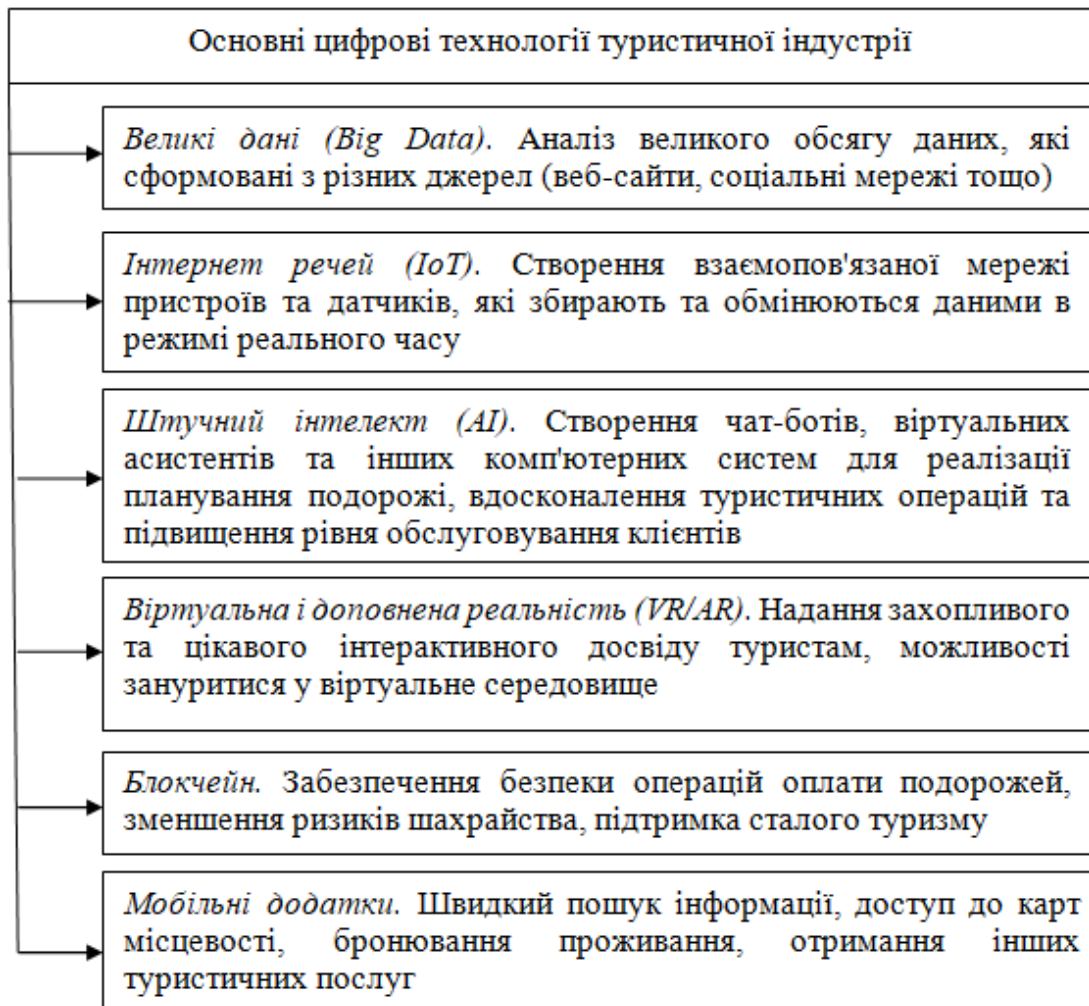

Рис. 1. Основні інформаційні технології туристичної індустрії [10]

- великі витрати електроенергії (підтримка роботи блокчейну потребує величезних затрат енергії);
- досягнення консенсусу (світ блокчейну базується на постійному досягненні консенсусу між всіма учасниками);
- недосконалість законодавчої бази (наявні закони не забезпечують повністю регламентацію використання блокчейну);
- висока вартість (впровадження блокчейну – це складний та дорогий крок до цифрової революції);

– підготовка фахівців (персонал, який сьогодні працює в туристичній галузі ще не готовий до блокчейну).

Попри виявлені проблеми, перспективи, які надає блокчейн, значно важливіші та мають більш суттєвий вплив:

- децентралізація (децентралізація або розподілення влади та відповідальності);
- автоматизація (однією з особливостей блокчейну є можливість автоматизувати різноманітні процеси);
- економія (економія – прямий наслідок автоматизації процесів);
- лояльність (блокчейн може кардинально змінити уявлення людей про програми лояльностей);
- прибуток (прибуток – це додатковий «плюс» від впровадження еволюційної технології);
- прозорість (систему блокчейну дає прозору схему придбання та виконання послуги) [7].

Розвиваючи українську туристичну індустрію після закінчення війни необхідно зважати на основні напрямки формування цифрового суспільства у світі, до яких відноситься: вільний доступ до різної туристичної інформації; розвиток людського потенціалу цифрового суспільства; створення електронних програм інфраструктури туризму; розвиток культурної різноманітності, культурної самобутності й мовної різноманітності; розвиток спеціалізованих електронних засобів масової інформації туристичного напрямку. Цифровізація туристичного бізнесу прискорюється та диверсифікується, дедалі більше пристосовуючись до потреб споживачів. Туристичні підприємства впроваджують цифрові інструменти та сервіси, які вже стали ключовим пунктом, що відрізняють успішні бізнеси, від тих, що втрачають довіру клієнтів та присутність на ринку. Адаптуючи існуючі цифрові процеси до умов відновлення туризму, підприємства підвищують власну продуктивність, що позитивно вплине на всю економіку в цілому.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, наразі туристичну галузь характеризує досить високий цифровий потенціал. Цифровізація впроваджує технології, підходи та інструменти, які дають змогу підвищити якість туристичного продукту. Технологічні перетворення з допомогою цифрового туризму збільшують кількість туристів, які приїжджають у країну та доходи від туризму, а також частку доходів від туризму у валовому внутрішньому продукті. Тому очевидно, що тільки інновації та цифрові технології можуть забезпечити зростання більш конкурентного середовища. Інвестування в цифровий туризм стає обов'язковою умовою для того, щоб задовольняти очікування сучасних туристів та залишатися у лідерах ринку. Також, в умовах відновлення після війни, Україною буде і надалі підтримуватись розвиток цифрового розвитку туризму в країні, що дозволить залучити більше відвідувачів, сприятиме створенню нових робочих місць та економічному розвитку.

Література

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки : Розпорядження КМУ від 17.01.2018 р. № 67-р. Чинний, поточна редакція від 17.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження КМУ від 3 березня 2021 р. № 167-р. Чинний, поточна редакція від 03.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
3. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження КМУ від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
4. Україна 2030 – країна з розвиненою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-zrozvintoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>

5. Виговський, Д. С., Конарівська, О. Б. Дослідження інструментів цифровізації в процесі формування туристичних дестинацій. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування* (1(105)). 2024. С. 56-68.

6. Виклики цифрової ери: як Україна адаптується до змін у сфері туризму. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/103550/>

7. Гапоненко Г. І. Проблеми та перспективи впровадження блокчейн-технологій у туристичній галузі України. Василенко В. Ю., Євтушенко О. В., Шамара І. М. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2021. № 14. С. 217-224. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-14-14>

8. Марусей Т. В. Діджиталізація туристичного сектору як інструмент розвитку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8116>

9. Марусей Т. В. Цифрова трансформація як фактор розвитку туристичного бізнесу. *Цифрова трансформація економіки: мікро- та макроаспекти: колективна монографія / за заг. ред. Н. А. Мазур*. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. С. 258-293.

10. Цвілий С. Використання цифрових технологій в післявоєнному відновленні індустрії туризму. Жилко О., Зайцева. *Вісник СНАУ. Економіка і менеджмент*. №3 (95), 2023. С. 21-25. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2023.3.3>

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution “Concept of Development of Digital Economy and Society of Ukraine for 2018-2020”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (Accessed 05 Nov 2024).

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution “On Approval of the Concept of Development of Digital Competencies and Approval of the Action Plan

for Its Implementation”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (Accessed 05 Nov 2024).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution “On Approval of the Strategy for Development of Tourism and Resorts for the Period Until 2026”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text> (Accessed 05 Nov 2024).

4. UIF (2024), “Ukraine 2030 – a country with a developed digital economy”, available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-zrozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (Accessed 05 Nov 2024).

5. Vyhovs'kyj, D. S. and Konarivs'ka, O. B. (2024), “Research into digitalization tools in the process of forming tourist destinations”, *Visnyk Natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*, vol. 1(105), pp. 56-68.

6. Hryshyna, D. (2024), “Challenges of the digital era: how Ukraine adapts to changes in the tourism sector”, available at: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/103550/> (Accessed 05 Nov 2024).

7. Haponenko, H. I. Vasylenko, V. Yu., Yevtushenko, O. V. and Shamara, I. M. (2021), “Problems and prospects of implementing blockchain technologies in the tourism industry of Ukraine”, *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm»*, vol. 14, pp. 217-224. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-14-14>

8. Marusei, T. (2020), “Digitalization of the tourist sector as a tool of development in modern conditions”, *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8116> (Accessed 05 Nov 2024).

9. Marusej, T. V. (2022), “Digital transformation as a factor in the development of the tourism business”, *Tsyfrova transformatsiia ekonomiky: mikro- ta makroaspekty [Digital transformation of the economy: micro and macro aspects]*, Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fed'kovycha, Chernivtsi, Ukraine, pp. 258-293.

10. Tsvilyj, S. (2023), “The use of digital technologies in the post-war recovery of the tourism industry”, *Visnyk SNAU. Ekonomika i menedzhment*, vol.3 (95), pp. 21-25. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2023.3.3>

Стаття надійшла до редакції 14.11.2024 р.